



PERIÒDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I

Barcelona 30 d' Agost de 1880

Núm. 6

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	EDITOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIO, 28 BARCELONA	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES				ANY	SEMESTRE
Espanya y Portugal	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals			Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal	76 "	40 "	"	"			Filipinas, Méjich y Riu de la Plata.	6 " "	3'50 " "
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant					Y en los altre; païssos, los preus d' Espanya y además lo franqueig				

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per J. Franquesa y Gomís. — NOSTRES GRABATS, per Eduart Tàmaro. — LO FERROCARRIL DEL NOGUERA, per Pere Sacases. — HAMLET. Acte tercer, escena primera; traduït per F. — SANT FRANCESCH A CA' N CODINA, (poesia), per Artur Masriera y Colomer. — LO NEGRER, per Enrich Heine, traducció de Joan Montserrat y Archs. — SECCIÓ DE NOVAS. — SECCIÓ DE BELLAS ARTS, per Arthur Gallard.

GRABATS. — DON JOSEPH DE MANJARRÉS Y DE BOFARULL. † en Barcelona lo 19 d' Agost. Dibuix de Castelucho; grabat de Moracho. — RECORTS DEL VALLÉS. LAS ROQUETAS. D' un quadre de Torrecasasana; grabat per Pérez. — HAMLET Y OFELIA. Dibuix de J. Narváez; grabat per E. Gomez. — ANTIGAS MURALLAS DE CARDONA. Dibuix de Rigalt; grabat per Pérez.

CRÓNICA GENERAL

No hi ha res més animat que la festa major de una població catalana. Lo so de las músicas, los crits de las campanas, la gatzara dels baylets, los sutrachs dels cotxes que arriban per la carretera coberts per un núvol de pols, l'ansietat ab que surt á las portas la gent hospitalaria á la arribada d' algú, tot, tot te un aspecte de Diu-menje y una cara d' alegria que atreu al foraster y li fa desitjar al entornar-sen rebre consemblants impresions per com més aviat millor.

No hi ha ningú qu' en lo dia de la festa major del seu poble no hi vaja ó no desitji serhi. No hi ha ningú que per pocas relacions que hi tinga de familia ó d' amistat hagi d' anar á raure á la fonda ó al hostal. La gent compta per la millor festa major aquella en que han tingut mes forasters á taula.

Si Catalunya no tingués altrás cosas que la caracterisessen, be ho farien prou de per sí aqueixas hermosas festas ab que cada poble honora al seu Patró y en las quals tot es bullici, alegría, franquesa y hospitalitat. Per axó es que 'l rich y 'l pobre, 'l fabricant y



DON JOSEPH DE MANJARRÉS Y DE BOFARULL
† en Barcelona lo 19 d' Agost de 1880
DIBUIX DE CASTELUCHO — GRABAT PER MORACHO

'l treballador, fins lo que no pot sufrir viatjes y 's mareja sols de sentirne parlar, tothom que viu á ciutat y es fill de fora desitja la vinguda de la festa pera anar á renovar sas impressions primeras y tal vegada á deixar escorre una llágrima devant de la casa que 'l va veure néixe.

Y aquí no hi ha distincions; pe 'ls catalans ve á ferse axó una obligació que ha de cumplirse y que tothom respecta. A cada pas se senten los següents diálechs: — ¿Lo senyor Advocat? — Ahir va surtir de Barcelona. — ¿Y donchs com vam quedar? ell va dir que avuy enllestiria 'ls meus papers! — Bé, veurá, com que avuy es la festa major de Igualada... — Y sens replicar més, s' entorna 'l client respectant aquella ausencia.

—Lo Metje. ¿que no hi es lo Metje? — Es á festa major; ha marxat cap al seu poble. — Dispensi donchs, vaig per un altre y espressions quan torni.

— ¿Y donchs que no te la minyona? ¿vosté serveix á taula, senyora? — La tinch á Sampedor: es la festa del seu poble y ja veu que... Miri ja feya mitj any que s' anava reguardant 'ls quartos pera puguer anarhi.

— ¿Ja t' ha surtit l'aprenent? Y no vas tractarli que no 'l deixaries surtir ni un dia? — Si y aixís ho ha cumplert; pero, no veus qu' es la festa major de la seva terra!...

Los fills de Barcelona, los que ficats dintre la closca del ou no podém anar á sentir tan falagueras emocions com los que son de fora, (y aixó que fá alguns anys també 'ns han posat festa major) sembla que 'ns hi dalim al veure marxá' als altres y axis no es estrany que al arribar la festa dels pobles que 'ns voltan y que venen á esser uns barris del Axample de la nostra ciutat (l'ensanche, parlant fi) los invadim ni més ni ménos que si fos terra donada.

Allavors, ja no cal dirho, carrils, cotxes, tranvías, tot s' assalta y s' in-

vadeix y s'acurulla en una desenfrenada disbauxa de crits y de xiulets y de soroll y trepitjades.

Lo dia de Sant Bartomeu era la festa major de Sans y... axó era 'l que cercavam: cap á Sans falta gent. Qui va voler tranvia se 'l va tenir de guanyar posant á prova un delit y una agilitat que més de quatre feya anys y pany's que no havian fet lluhir. Semblava que aquell dia portessin de franch.

La gent que 's va quedá en terra era prou per omplir quatre conductoras: los crits y exclamacions que feyan haurien convensut á qualsevol ménos als que anavam dintre y trinch, trinch, lo conductor tirá la campaneta, y 'l que menava 'ls animals feu petá 'l fuet pera deixarlos en una carrera rápida que 'ns portessin allá hont tots voliam.

Empaquetats com anavam no hi havia temps de pendre vistas pera coneixe tots los companys de viatge. Una dona qu' enrahonava com una desesperada, una senyora de mitj sigle ab una seva noya de vint anys dubtosos, un senyor notable per sas ulleras d'or y ample barret de palla y set ó vuyt dependents de botiga, los uns drets, assentats los altres y de tota manera los demés, eran los principals interluctors d'aquella desballestada escena.

— Fassi 'l favor de ferme lloch, deya la dona primerament citada, jo pago per seure y no per fer penitencia. — Pero dona, ¿que no ho veu que no s' hi cap? feya 'l conductor. — Per culpa de vosté; la seva obligació es no deixar pujar més gent de la que hi cap. — ¿Per qué no pujava avans? — ¿Per qué? quina poca sustancia, li pesessin las camas com á mí. — Aixó ray! perque no naxia quaranta anys més tart! — Riallada repetida dels dependents en massa. — Lo mateix que aquets quatre pocas penas, rapatallats al banch, comportan que una dona 'ls vaja dreta al devant com un estaquirot. — Noy has sentit la sogra? — ¡Salut, padrina! — ¿Qu'está compromesa pe 'l primer schotisch? — ¿Qué veniu á reitreure? tornava ella, prou n' hi ballat més que vosaltres, en los meus temps... — ¡Alsa, volteula un xich! — ¿Que anavau ab los Paus? — ¿No os va malmetre 'l pis cap bomba d'Espartero? — ¡Hont van assó aquets galifardeus! jo no sé com la justicia dexa criar un jovent tant sense principis... Y seguia la gresca, la confusió y las disputas.

Los dependents abastavan per tot; un d'ells seguia una conversa animada ab la senyora del any trenta, qu' enrahonava ab més sospirs que paraulas, y ab la seva filla, que de reull ja havia pres la fesomia de tots los joves. — ¡Suposo que van al ball! — ¡No sé qué farém! ¡La noya 'n té tan pocas ganas! Miri, es la primera vegada que li porto. — Si, ja 's coneix, responia 'l dependent que, tocant al colzo de lo del costat, aquest lo comunicá al altre y al altre, exclamant: — ¿Sabs? es aquella que també era á Gracia; ja fa deu anys que la noya li balla sempre per primera vegada.

Entre tant lo tranvia s'aturá y saltá algú ó alguns, que Sans ja 's comensava á veure.

Lo senyor de las ulleras d'or s' impacientava. — Quina calma gastan aquestos tranvias! digué alsant la veu, á Paris aixó no succeheix; 'ls penyorarian. Ningú contestá á n' aquella noticia de qu' ell havia seguit tan mon.

Sols la mateixa dona prengué la paraula. — ¡Axó no pot anar! 's desembrassa un lloch y aquest xicot me 'l pren. — Si de ganas se 'n moria d'anar dreta, digué 'l conductor rient. — Lo qu' ets tú un... ¿es de lley anar dreta tot lo camí? — Dona baxi, torná 'l conductor cobrantli 'l passatge que havia cobrat ja dels demés. — ¡Mira 'l nen!

Lo conductor, per aumentar la broma, — tingui, digué, la mitja pesseta que m' ha dat es falsa. — ¿Á veure? no ha estat may meva; encara 'm tractará de... si la meva era de 'n fonsu! tingui, tingui, ja está en bonas mans, pot ser mirava pe 'ls descuydats, hont s' es vist. Á mí m' han de menester!... Y axí seguí acompanyada dels aplausos y crits dels dependents.

Lo senyor de las ulleras esbufegava. — ¡Á Paris no hi ha aqueixa pols! ¡axó no es carretera! — Tampoch ningú li contestá.

— Pari, conductor, cridá la senyora de la filla fent un altre suspir. Estigan bons, aném á una casa. — Fins al Hort nou. Alerta á caure, las hi digué maliciosament qui hi enrahoná tot lo camí.

— Pero quina calma de tranvia, exclamá 'l de las ulleras al haber arrancat de nou, á Paris ja fora á terme una hora há. Mes de prompte girá 'l cap. Vatúa, pareu, conductor; si ja m' ha passat fa estona allá hont anava!

Per fi, la enrahonadora s' assentá. — ¡Ay, gracias á Deu que puch seure!

La gent s' havia aclarit y 'l conductor exclamá:

— Ala, baxin, senyors, que ja hi som.

Sans oferia un bell espectacle. Lo carrer major estava inundat de gent, los vehins seyan al peu de la porta contemplant lo bullici, los Xiquets de Valls corrian per tot alsant sas torres atrevidas, en los altres carrers la

canalla feya la sortija, las músicas dels envelats convidavan á las noyas á sa diversió favorita y la gent més granada anava poch á poch atansantse al certámen literari, que prometia ser lluhit, com ho sigué.

Lo poble de Sans es molt complert; ja es per demés dir, donchs, que després d' haberse divertit prou, tot hom s' en entorná content.

Ja s' ha acabat la veda. Los que 's senten ab prou voluntat y ab prou delit per corre al camp sense més companyia que 'l gos y 'l fusell, passant boscos, saltant torrents y pujant serras en persecució de la llebra ó de la perdiu reban cad' any aqueixa noticia ab entussiasme.

Bella es la diversió de la cassa. La marxa llarga y fatigosa, la burlada previsió del que veu escapar-se la perdiu casi segura, lo dejuni llarch, las esgarrinxadas rebudas entre 'l viarany, tot se recompensa en aquell moment en que sona 'l tret y 'l cá lladra y cau la pesa, víctima d' una certera punteria.

Pero la cassa sols pot tenir lloch en determinat temps y molt alabém las retriiccions imposadas per la lley sobre aqueix punt. Lo pitjor es qu' encara no 's compleixen prou: ¡quin mal no causa lo cassador que 'n temps de veda mata ab tota fredor una perdiu ó una guatlila en lo mateix temps en que pot ser anava á cercar menjá per sos petits, que sens ella morirán també tots!

N' obstant á la montanya s' hi nota ja una saludable reacció en favor de lo que diu lo bon sentit, gracias á la propaganda de la benemérita *Associació d' aficionados á la cassa*.

Deu fer un mes que 'ns trobavam en una casa de la alta montanya, hont la cassa aquest any es abundantissima, y ab lo desitj de complaure als forasters, que es propi d' aquella gent, aviat comparegué un, aconsellat per la mestressa, ab dos perdius que havia cassadas. Al servir las á taula, 'l hereu, conegut per un dels millors tiradors d' aquella terra, s' axecá malhumorad contra qui havia manat alló, responent á las nostras incitacions á que 'ns acompanyés, qu' era aquell son plat preferit pero que tenia promés no ja cassar, sino ni tan sol menjar cassa en lo temps en que era prohibida aquella diversió.

Fins á aquest punt se porta allí lo respecte á la veda (1).

J. FRANQUESA Y GOMIS.

27 d'Agost de 1880.

NOSTRES GRABATS

DON JOSEPH DE MANJARRÉS

Una de las més puras y genuinas glorias de Catalunya, don Joseph de Manjarrés y de Bofarull ha baixat al sepulcre als 19 del corrent Agost, y encara que breus, LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA no pot menys de dedicar algunas ratllas á sa bona memoria.

Nadiu de Barcelona desde molt jove demostrá sa afició als estudis artístichs en termes de que ja en 1847 rebé lo nombrament de sóci honorari de l' *Associació Arqueològica Tarraconense*. Dedicat además á tot lo que pogués esser d' utilitat general, en 4 de Mars de 1846 fou anomenat individu de la *Societat Económica Barcelonesa d' amichs del País*; aixís com per sos ja adquirits mérits literaris y artístichs ingresá als 22 de Maig de 1848 en la *Real Academia de Bonas Lletres*, y als 9 de Maig de 1852 en la *Academia Provincial de Bellas Arts de Barcelona*. Habent ingresat com oficial primer en la Secretaria de nostra Diputació Provincial en 1854, contribuí asiduament als treballs necesaris pera lo plantejament de la Casa de Maternitat y Expòsits de Barcelona y pera la recollida de la calderilla catalana segons recorda un de nostres apreciats colegas de la premsa periódica; aixís com poch ans havia també cooperat al major desarrollo y bon régimen de la Caixa d' ahorros també de Barcelona.

Impulsat n' obstant per sa innata afició á las Bellas Arts, seguí cultivantlas sens descans, y als 2 de Juliol de 1857 guanyá per oposició la Càtedra de Teoria é historia de Bellas Arts que sostenia en la Llotja 'l ilustre Junta de Comers que tants títols tenia adquirits pera l' estimació de sos conciutadans. En aquest noble camp conseguí Manjarrés los frondosos llorers que creixian al compás del número de sos deixebles, puig aquests tant en la Càtedra com per medi de numerosas consultas, s' imbuïren per principis y ab moltíssima satisfacció dels veritables y permanents fonaments de l' Art y dels moltíssims coneixements que desarrollavan noves escolars, pera regeneració del decayent art clàssich y pera justa reivindicació de l' importancia de la ciencia arqueològica, casi olvidada y per molts desgarriada de

son propi sender. Manjarrés ab algunas altres eminents personas, en l' Art ó la Literatura, cercá ab evidesa las genuinas fonts arqueològicas y de lo conegut y novament descobert, no sols fora sino dintre de nostra patria, deduiren lo que debia fer-se pera lo perfecte estudi dels monuments de tota classe y pera lo consegüent adelantament dels reflexius estudis històrichs. Per aquesta vía además de las obras de que farém mérit y de sa senyalada y molt profitosa acció en nostres primers teatres com peritissim director escénich; procurá Manjarrés lo foment de la formació metódica de colleccions d' antiguetats y especialment de la cerámica de la que doná variadas mostrars; contribuí en tot lo que li fou possible al millor éxit d' exposicions y certámens artístichs y personalment prengué ventatjosa part en alguns entre los que deu commemorarse l' obert per l' *Academia de Sant Fernando* en que guanyá lo primer premi en 1873 per sa magnífica memoria sobre lo «bon concepte de l' Arquitectura».

Faltada, per grandíssima vergonya, nostra ciutat d' un digne Museu d' Antiguetats, una volta la Comissió Provincial de monuments històrichs de que també formaba part com individu de l' *Academia de Sant Fernando*, pogué disposar ab la *Real Academia de Bonas Lletres* de l' antiga capella Real de Santa Agata, pera la colocació de son Museu lapidari y algunas altres antiguetats; lo zel del senyor Manjarrés se multiplicá pera poder colocar de la millor manera possible aquellas preciosas despallas, á las que per desgracia anavan cada dia reunintse moltes altres, no per l' injuria dels temps, sino per la codiciosa mà dels homes. Tot ho recullí y ordená ab lo degut sistema, y si bé que ab certa premura y no á completa satisfacció seva, redactá lo primer Catàlech d' aquell aplech venerable.

En 1861 foren premiats sos desinteressats treballs en la direcció d' una obra artistica conmemorativa en Alicante de la guerra d' Àfrica, ab la creu de cavaller de la Real y distinguida ordre de Cárlos III; y creixent cada dia son renom, als 13 d' Octubre de 1876, fou anomenat académich de número de l' *Academia Florentina de las Arts del dibuix*; y als 30 de Desembre del mateix any, rebé igual nombrament de l' *Academia de Bellas Arts de Milan*. Ultimament lo dia 1.º de Juliol pròxim pasat fou anomenat Director de l' *Escola de Bellas Arts de Barcelona* y als 10 del mateix mes rebé lo nombrament de sóci corresponsal de l' *Academia de l' Historia*.

Las obras que publicá Manjarrés en lo curs de sa laboriosa vida, mereixen totas estudi detingut per son assumpt y manera d' exposició, mes aquí será prou una lleugera enumeració pera donarne alguna idea.

Pera que servis de text en sa càtedra, escrigué en 1859 la *Teoria é historia de las Bellas Artes* obra molt meditada en que exposá magistralment sos principis; y de la mateixa escrigué en 1874 una refundició ampliada en certa manera, sots lo títol de *Teoria estética de las artes del dibujo* la que dedicá á l' *Academia de Sant Fernando*.

Lo *Museo europeo de pintura y escultura* ó sia collecció de láminas grabadas perfectament al contorn pel célebre Mr. Reveil, fou altre notable obra que publicá l' any 1866, constant de 14 volums en 8.º ab 1016 láminas y 6 indices generals á saber: un general de las láminas, altre biogràfic de llurs autors, altre per paysos, altre per géneros, altre cronològich dels pintors y altre de las esculturas; obra sumament apreciable y de que segons diu l' ilustre autor pot considerarse ó bé encaminada «á procurar als aficionados á las Bellas Arts una collecció que pugua recordarlos hi lo vist en los principals »Museus d' Europa, ó donarlos hi ideas noves, proporcionant al mateix temps al viatjer un metódich catàlech» ó bé «á la mera collecció de lo millor existent de »l' art pictòrich ó escultòrich constituhint un curs metódich de Teoria aplicada de las Bellas Arts.»

No menos notable per l' originalitat del assumpt, es sa mes moderna obra. *El arte en el Teatro* sumament oportuna y plena de datos per demés interessants, tant relatiu á l' antiguetat com á temps més moderns, digne mostra dels variats coneixements que segons queda dit aplicaba discretament com á director escénich.

Encara que molt concisos, sos Manuals d' arqueologia y especialment d' arqueologia cristiana, son molt dignes d' estima, puig ab sas preciosas definicions y petits grabats, han rectificat molts falsos conceptes y han comensat á popularisar uns coneixements qual desconexensa es la primera causa de l' olvit y menispneu dels monuments y objectes artístichs.

Compendia en certa manera sos principis y apreciacions històrichs de l' Art, en sa obra *Las Bellas Artes* que publicá en 1876 ab numerosos y selectes grabats de las principals obras d' arquitectura, pintura y escultura; y ultimament havia donat á llum altre obra titulada *Las artes suntuarias* que encara no coneixém.

Fou don Joseph de Manjarrés de poca estatura y flaca complexió, de viva gesticulació que armonissaba ab la movilitat de sa fesomia animada pel brillo de sos ulls escrutadors que cubrian constantment unas ulleras de

(1) En la Crónica anterior s' ens escorregueren duas erradas notables. Parlant dels concerts d' Euterpe citavam *Los Segadors*, de Clavé volguen dir *Los Pescadores*, y deyam que dirigia l' orquesta D. Cosme Ribera en lloch de dir D. Joseph.



DIBUIX DE J. NARVAEZ

HAMLET Y OFELIA

GRABAT PER E. GOMEZ

RICART. Ell mateix reconeix los desvaris de sa rahó, mes de cap manera n'hi hem pogut fer dir la causa.

GUILLÉM. Ni l'trovém en disposició de ésser examinat perquè sempre fui de la qüestió ab un rampell de bojeria quan veu que l'portém á punt de descobrir la veritat.

LA REYNA. Y os ha rebut bé?

RICART. Ab molta cortesia.

GUILLÉM. Però se li coneixia una certa subjecció.

RICART. Preguntá poch pero respongué á tot ab promptitut.

LA REYNA. L'havéu convidat á alguna diversió?

RICART. Sí, Senyora, perquè per casualitat haviam trobat una companyia de cómichs pel camí y l'hi hem dit, y ell ha demostrat una estranya complacencia al saberho. Son ja á la Cort y penso que tenen ordre de representar aqueixa nit, una pessa devant d'ell.

POLONIUS. Si, es veritat y ell m'ha encomenat que pregués á Vostras Magestats qu'hi assistissen á véurela y sentirla.

LO REY. Ab molt gust, y m'agrada molt saber que tinga aqueixa inclinació. Vosaltres, senyors, estimuleuli més y aplaudiuli sa propensió á aquesta mena de plahers.

RICART. Ho farém, Senyor. (S'en van Ricart y Guillém)

LO REY. Tú, ma estimada Gertrudis, vesten també perquè hem enviat á cercar á Hamlet á fi de que 's trobi ab Ofelia com si fos per una casualitat. Polonius y jo, los millors testimonis pera 'l cas, nos posarém hont pugám veure sens ésser vistos; així podrém judicar de lo que passe entre 'ls dos y en las accions y paraulas del Príncep sabrémsi es d'amor lo mal de que pateix.

LA REYNA. Vaig á obehir, y en quant á tu, oh hermosa Ofelia, com voldria que ta rara hermosura fos la ditxosa causa de la follia d'Hamlet! á las horas jo podria esperar que tas prendas amables serian prous á retornarli sa perduda salut per felicitat vostra.

OFELIA. Tan de bó que fos aixís, Senyora. (La Reyna s'en vá.)

POLONIUS. Ofelia, passejat per aquí. (Al Rey.) Si vostra Magestat vol podém ja amagarnos... (A Ofelia dantli un llibre.) Fes veure que llejexes, aqueixa ocupació disculpará la soletat del lloch. ¡Per cert qu' es materia en que tenim molt qu'acusarnos! ¡Quántas vegadas ab la cara de devoció y l'apariencia d' accions piadosas enganyém al mateix diable!

LO REY. (Apart.) Aixó es ben cert; quina fuetada dona aqueixa reflexió á ma conciencia! La cara de la dona burdallera embellida per l'artifici, no es menos lletja sota las pomadas que la cubrexen que mon delicté dissimulat ab paraulas traydoras. Oh, quin pés que m' esclafa!

POLONIUS. Sento qu' arriba; Senyor, retiremnos. (S'apartan lo Rey y Polonius. Entra Hamlet.)

HAMLET. Ésser ó no ésser, aqueixa es la qüestió (1). Qué es més noble, soportar los cops y 'ls darts terribles de la fortuna injusta ó oposarse á aqueix torrent de calamitats y d'arshis fi? Morí es dormir. Res més? Y en aqueix son s'acaban las aficcions del cor y las malalties á que nostre carn está subjecta? Per cert que seria un final qu' hauriam de desitjar ab ansia. Morir es dormir... y potser somiar. Sí; vetaquí 'l gran obstacle, perquè 'l considerar quins somnis poden acudir en lo silenci del sepulcre, quan haguém abandonat aqueixa despulla mortal, es rahó prou poderosa per deturarnos. Aqueixa es la consideració que fa nostra infelicitat tan llarga; si no fos aixó qui voldria resistir los cops de fuet y menyspreus del mon, las injusticias del opresor, los insults del home orgullós, los tormentes d'un amor mal correspost, la lletitut de la justicia, l' insolencia dels tirans, l'escarni que dels homes més indignes reb pacífich lo mérit, quan un mateix podria trobarse lo repós no més qu' ab un sol punyale? Qui voldria suar y jemegar sota 'l pes d' una vida molesta si no fos lo temor de que hi ha alguna cosa després de la Mort, aqueix país desconegut de quals límits cap caminant ne torna? Vetaquí lo qu' embrassa á la voluntat y 'ns decideix á sufrir los mals que 'ns rodejan per por d'anarne á trobar d'altres que no coneixém. Així aqueixa previsió nos fa cobarts á tots: així los colors naturals del valor se debilitan ab los barnissos pàlids de la prudencia, las

empresas de més importancia per esta sola consideració mudan de camí y no s'executan y 's quedan en vans projectes. — Pero l'hermosa Ofelia. Oh Nimfa! voldria que mos pecats no fossen oblidats en tas pregarías.

OFELIA. Mon Senyor, com os haveu trobat en aqueixos dias?

HAMLET. Molt bé, gracias; molt bé, molt bé.

OFELIA. Mon Senyor, jo tinch en mon poder alguns presents vostres que fa molt temps desitjo retornarvos y os prego que 'ls prengueu ara.

HAMLET. No, no; jo may t'hi dat res.

OFELIA. Mon honorable Senyor, vos sabeu bé que m'en enviareu, y qu'ab ells me donareu paraulas de tan suau tendresa qu' aumentaren moltíssim son valor: mes dissipat ja son perfum preneulos qu' una ánima generosa considera com á vils los més richs presents quan arriba á refredarse l'afecte de qui 'ls dona (1) Veusels aquí, Senyor.

HAMLET. Ah! Ah! ets honesta?

OFELIA. Mon Senyor...

HAMLET. Ets hermosa?

OFELIA. Qué voleu dir ab aixó?

HAMLET. Que si ets honesta y hermosa no haurias d' consentir que ta honestedat tingués cap comunicació ab la teva hermosura.

OFELIA. Mes, Senyor, pot tenir l'hermosura millor companya que la honestedat?

HAMLET. En bona fé que sí: perquè 'l poder de l'hermosura transformarà més aviat á l'honestedat en una ençobertora que la honestedat canviarà á l'hermosura en una semblansa seva. En altres temps aixó es tenia per una paradoxa pero avuy dia es cosa provada. Jo t'estimava avans.

OFELIA. Axis m'ho haviau fet creure.

HAMLET. Ja no m'havias d'haver cregut, perquè la virtut may pot infiltrarse tant en nostra dura soca que no 'ns hi deixi sempre alguna resquicia de sos vicis... Jo no t'he estimat may.

OFELIA. ¡Com anava enganyada!

HAMLET. Mira, ficat á un convent, ¡perqué t'has de exposar á ser mare de fills pecadors? Jo mateix que só casi casi un home honrat, me podria acusar de tantas y tantas cosas, que valdria més que la mare no m'hagués parit. Soch molt orgullós, venjatiu, ambiciós y assaltat per més temptacions de pecats que pensaments per explicarlos, imaginació per dalshi forma y temps per executarlos. Ahont está la ventatja de que sers com jo s'arrastrin entre lo cel y la terra? Tots, tots som uns malvats miserables: no 'n creguis cap de nosaltres. Vesten, vesten á un convent... ¡Ahont es ton pare?

OFELIA. Es á casa, Senyor.

HAMLET. ¡Sí? Donchs que tanqui be totas las portas, perquè si vol fer bojerías las fassi á dins de casa. Adeu.

OFELIA. ¡Bon Deu, afavoriulo!

HAMLET. Si 't casas jo 't dono per dot aqueixa veritat malehida: encara que sias casta com lo glás y pura com la neu, no podrás lliurarte de la calumnia. Ab aixó créume, vesten á un convent, adeu. Pero... escolta; si vols casarte de tota manera, casat ab un imbécil perquè 'ls homes avisats saben massa be com los torneu en feras... Vesten al convent y aviat. Adeu.

OFELIA. ¡Oh Deu dels cels, torneuli la rahó.

HAMLET. He sentit parlar molt dels vostres ungüents y postissos. Deu os ha donat una cara y vosaltres os en feu un altra; vosaltres saltironeu, relisqueu, nos veniu á frech, crideu ab noms bonichs als nens y feu veure qu' es ignocencia lo que no es més que coqueteria. Mes prou ja, que tot axó es lo que m'ha tornat foll. Ja t'hi ho dit, no hi haurán més casaments: los que ja son casats 's quedarán tots axí (menos un) los altres quedarán solters. Vesten al convent, vesten (s'envá.)

OFELIA. ¡Quin trastorn ha sufert aqueixa ánima generosa! La penetració del cortesá, l'espasa del guerrer, la llengua del sabi, la flor y la esperansa d'aquest bell reyalme, lo mirall de la cultura y 'l modelo de la gentilesa sobre lo qual teniam tots posats los ulls, tot, tot se ha destruit. Y jo, la més desgraciada y afligida de las donas, perquè després d'haver tastat la mel de sas paraulas melodiosas veig ara aquella noble y sobirana rahó fora de tó y de armonia com una sonora campana que s'esberla, y veig la bellesa incomparable de sa

joventut florida, enmustiada pel deliri. Quanta desgracia me ha estat haver vist lo que veji per veure ara lo que veig.

(Entran lo Rey y Polonius)

LO REY. ¡L'amor! ¡Ca! no van per aqueix camí los seus afectes; hi en lo que ha dit, encara que un poch faltat de lógica, hi ha res que sembli locura? Alguna cosa hi ha en son ánim que encobreix sa melancolia y quan aquexa cosa s'esbravi, sospito qu'ha de ésser dolent lo que en resulti. Per prevenirho he decidit que marxí aviat á Inglaterra á demanar los atrassats tributs. Pot ser los mars y 'ls paissos diferents y l'espectacle variat d'objectes treuran de son cor aquexa passió que s'hi ha ficat y sobre la qual bat son pensament y desbarata sa rahó. ¿Que t'en sembla?

POLONIUS. Que será lo millor: mes jo crech que lo origen y principi de sa aflicció provenen d'un amor mal correspost. Tu, Ofelia, no cal que ens comptis que t'ha dit lo príncep Hamlet perquè tot ho havém sentit.—Senyor, feu lo qu'os sembli, mes si ho troveu be, després de la representació hauriau de dexar la reyna sa mare sola ab ell perquè li diga sas penas, l'hi parli ab tota llibertat. Jo, si voleu, me posaré en punt hont puga oir tota la conversació, y si ella no 'n pot treure res, envieu lo llavors á Inglaterra ó desterreulo ahont vostra prudencia crega més convenient.

LO REY. Axó es lo que faré: la follia dels poderosos ha de ésser examinada ab escrupulosa atenció. (S'en van.)

Traduït per F.

SANT FRANCESCH Á CA 'N CODINA

(TRADICIÓ DEL PLA DEL LLOBREGAT)

I

Á l'horta de Sant Joan hi ha 'l más de ca 'n Codina, hont s'hi cull vi del mellor, del bon blat y bona oliva; las ayguas del Llobregat regan las fexas y artigas, si al hivern hi fa bon sol, al estiu l'ombra es bonica. Las sitjas y los cellers abundosos sobrehixen; mes los pobres may se 'n van sens benehir la masia. Los frares y 'ls penitents tots fan nit á ca 'n Codina, si entran ab l'alforja vuyda se l'entornan provehida. Lo bon pare Sant Francesch á toth d'oració hi arriba; ja 'n demana per dormir al porxat de la pallissa. —Al porxat no hi dormiréu, l'avía respon desseguida, sino en la cambra dels hostes que tenim sempre amanida pe 'ls frares de Sant Cugat y 'ls de Santa Caterina. Si sou frare foraster hi gosaréu bellas vistas, podréu guaytá al Montserrat y 'ls turons de la Gelida; pe 'l costat de Sant Feliu tindréu ayres de marina, y veuréu al Papiol dret á la part de Mitj-dia com panereta de flors voltada de pins y alzinaz. Vos donaréu per sopar pa del blanch y malvasia y en lo cap de nostra taula vos posaréu la cadira.— Sant Francesch desde 'l portal de tot cor l'ha benehida; ja se 'n puja escala amunt tot guiantlo la padrina, ja se 'n puja tot resant, ab las mans al pit unidas, un psalm á cada graó y á cada replá suspira. Los senyors y 'ls mesaters vora la llar s'arraulian, parlayan del penitent los minyons y las fadrinas. Tot era felicitat,

(1) Es lo célebre *To be, or not to be, that is the question*: tantíssimas vegadas citat en conversas y en discursos.

(1) Aqueixa situació es la que representa exactament lo grabat de la pág. 45.

tot era goix y alegria,
s' ouhian cantar los galls
com si fossen á mitj-dia,
pomeras y taronjers
treyan la flor bencheda;
las abellas feyan mel,
los cuchs seders, seda fina.

II

Á l' endemà dematí
los rossinyolets cantavan,
cantavan cansons d' amor
entre 'ls oms y las pollaneres.
Los parells son á llaurar,
lo sol baixa á las clotadas,
los coloms enamorats
s' escometen batent l' ala,
en los rechs cantan los grills,
los pardals en la teulada.
Lo bon pare Sant Francesch
encar' no ha eixit de la cambra,
lo mitj-dia ja es aprop
y la porta es ajustada.
Lo mosso vell ha trucat,
cap resposta l' hi han donada.
—¡Pot sé 'l frare será mort!
—¡Si fos així, Deu nos valga!
Tots se 'n han entrat á dins,
y sorpresa 'ls queda l' ànima;
lo bon pare Sant Francesch
ha fugit á matinada,
deixant en l' ample paret
sa ayrosa y gentil imatge,
pintada ab quatre colors
tot resant agenollada.
Á dessota del teulat
y arrán de la barbacana
hi han florit dos clavellers
y un roser de rosas blancas
que enraman la finestreta
llensant olor perfumada.
De Pierola á Collbató,
de Cornellá á Vilafranca
y de Corbera á Santpons,
ja tothom sab lo miracle.
La imatge de ca 'n Codina
prou te bona anomenada,
en lo plà del Llobregat
ben segur que no n' hi ha d' altre.
Han passat dias y anys
y jamay pot esborrarse,
y dona á la gent del más
bona sort y bona anyada.
Los ha guardat de mal temps,
de pedregada y de lladres,
de traydors y d' enemichs,
malifetas y venjansas.
Las rosas del finestró
trauben florida galana,
son rosetas de tot l' any
floreixen ab la nevada;
floreixen per Sant Francesch
per l' imatge del miracle,
l' imatge de ca 'n Codina
que tothom pot veure encare
vora de Sant Joan Despi,
entre 'l riu y la montanya.

ARTUR MASRIERA Y COLOMER

NOTA.—En una casa de pagés que s' trova en lo terme de Sant Joan Despi, anomenada á Ca 'n Codina, se guarda la antiga tradició d' haver hi hostatjat nostre Pare Sant Francesch. En memoria d' assó y de la devoció heretada pels successors d' aquesta casa, hi ha en lo primer pis de la mateixa, una imatge gran y molt hermosa, pintada á la paret, que representa á nostre serafich patriarca.—(P. Jaume Coll.—*Crónica Seráfica*.—Cap. IV.—Barcelona 1738.)

LO NEGRER

PER ENRICH HEINE

I

Lo capitá del vaixell, mynher van Koek, s' está assegut en son camerot, ocupat en passar comptes. Calcula lo preu del càrrech y 'ls beneficis probables.

—La goma es bona, lo pebre es bó, y ne tinch tres centes saques y tres cents barrils. També tinch or en pols é ivóri; la mercaderia negra, emperó, val més que tot.

Tinch sis cents negres adquirits tot fent barata, y gayre bé per res, si val á dirho, en les riberes del Senegal. La carn es ferma, los nérvis en tensió; podria dirsen' bronze ben colat.

A cambi he donat ayguardent, pèrles de vidre, instruments d' acer. Hi guanyaré vuyt cents per cent, solament me 'n queden la meytat ab vida.

Si; tres cents negres no més que 'm resten en lo port de Rio-Janeiro, la casa Gonzalez-Perreiro me 'ls comptará á cent ducats per cap.—

De sobte mynher van Koek, veu destorbades ses meditacions. Lo cirurgiá del vaixell entra en lo camerot; lo senyor doctor van der Smissen.

Es una figura prima y seca, ab lo nas plé de rojes verugues.

—Y bé, Esculapi naval,—cria van Koek,—¿cóm ho passen los meus cars negres?

Lo doctor, dantli les gracies per son interés, diu:

—Ara venia á anunciarvos que la mortaldat ha augmentat aquesta nit d' una manera considerable.

Uns ab altres ne morian dos al dia. Avuy n' hi há set de morts, quatre homens y tres dones. Desseguida he inscrit les pérdues al registre.

He examinat ben per menut los cadávres, perque moltes vegades aquets murriets fan lo mort per esser tirats al aygua.

Los he llevat les cadenes, y seguint ma costum, he fet llançar los cossos á la mar aquest matí á punta de dia.

Desseguida los tiburons eixiren del fons de l' ona: arribavan per batallons, jvan tan adalerats per la carn negra! Sont los meus pensionistes.

Seguijan l' estela de nostra náu desde que havém deixat la costa. Los malvats enflayran l' olor dels cadávres ab narines de fagi.

Es un pas de comédia veure com ne passen los taps dels morts. Aquet d' aci queixaleja un cap, aquell d' allá una cama; los altres s' engoleixen troços de carn espedaçada.

Quan tot es devorat, se capbuçan joyosos entorn del costellat de la náu y 'm guaytan ab grossos ulls de vidre á flor de cap, com si volguessen regraciar-me per l' esmorsar.—

Van Koek tot suspirant li trenca la paraula:

—¿Cóm endolçir lo mal? ¿Cóm aturar lo progrés de la mortaldat?—

Lo doctor respón:

—Molts dels negres qui s' han mort se 'n tenen ells la culpa; la fetor qu' exhalan ha corromput l' ayre de llur presó sota coberta.

Molts també han mort d' anyorança, perque s' enutjavan de mort. Un poch d' ayre, un poch de música y de dança serán prou pera curar lo mal.—

—¡Bon consell!—exclama van Koek.—Mon car Esculapi naval es sabi com Aristotil, lo preceptor d' Alexandre.

Lo president de la societat per lo perfeccionament de les tulipes, á Delft, es un home molt expert; més no té pas ni la meytat de vostre talent.

¡Au! ¡au! música! música! Donaré un sarau als negres á coberta, y pobre d' aquell á qui 'l ball no 'l diviertesca. Lo distraurém á cops de fuet.

II

De dalt de la blava volta del cel, milers d' estrelles están guaytant, totes brillants de desigs, com grans ulls intel·ligents, com ulls d' hermoses dones.

Guáytan á baix, cap á la mar, enmantellada al lluny ab les emporprades vapors del fósforo. Les onades murmuran voluptuosament.

Ni una véla flota dalt dels pals del vaixell negrer, que s' está com despullat dels seus arréus; més hi llúhen llanternes dalt del pont, á l' indret hont se combáten la música ab la dança.

Lo pilot toca lo violí, lo coch bufa en una flauta, un mariner bat lo tambor y lo doctor sóna la trompeta.

Prop de cent negres, homens y dones, llançan crits de goig y saltan y gambegan com á folls. A cada moviment que fan, les cadenes ressonan en cadencia.

Esclafan sota llurs peus les posts ab salts enrabiats y sengla hermosa negressa rodeja voluptuosament ab los seus braços lo cos nú del seu company. A través d' aquest bullici hi retenteix més d' un geméch.

Lo guarda de xusma es mestre de plahers; estimula á fuetades als dançadors cansats y 'ls excita á l' alegría.

Y trará-trará! y dum-dum! lo robimbóri atráu del fons de l' ona los monstres de la mar, condormits en son estupit són.

Encara aletargats arriban; sont tiburons, centenes de tiburons; alçan los ulls vers lo vaixell y 's quedan esbahits d' admiració.

Mentres tant s' han adonat que l' hora del esmorsar no es arribada encara; badallan y obren llur gola fins al fons; llurs barres están plantades de dents punxagudes com una serra.

Y encara trará-trará! y dum-dum! La dança may s' atura. Los tiburons, d' impaciencia, se mossegan la cua á si mateixos.

Jo crech que no están pas per músiques, com molts qui se 'ls assemblan. No 't fies de cap animal á qui no li agrada la música, diu lo gran poeta d' Albion.

Y trará-trará! y dum-dum! La dança segueix sempre.

Mynher van Koek s' está assegut prop del pal major y plega las mans pregant:

Per l' amor de Christ, conserva, Senyor, la vida dels pecadors de pell negra! Si ells t' han ofés, tu sabs bé que sont tan besties com los bous.

Conserva llur vida en nom del Christ, qui es mort per tots nosaltres; si no me 'n restan pas tres cents á Rio-Janeiro, hauré fet un mal negoci!

Traducció de JOAN MONTSERRAT Y ARCHS.

SECCIÓ DE NOVAS

Segons notícias, será bona temporada lírica la que comensará á mitjans del mes que vé. L' Empresa del Liceo te contractada una companyia notabilíssima y obrirá sas portas ab la representació de *L' Hebreu*, en la qual debutará la Pozzoni. També están molt endevant los arreglos de decoracions y vestuari per executar-se lo tan anomenat *Mefistófele* de Boyton, que sent anunciat tantas vegadas, no l' hem vist may representat á Barcelona. Per lo teatro del Circo hi ha també contractada la célebre Bianca Donadio, lo tenor Piazza y 'l baix Meroles, que 's proposan dar una série de escullidíssimas funcions.

Lo dia 24, festa major de Sans, se celebrá lo certámen del Ateneo d' aquella població. Llegí lo discurs de President, don Joseph Saltor, y lo de gracies l' alumno don Joseph Esquiú. Foren premiats per sas composicions en prosa ó en vers, los senyors Masriera, Ubach, Vidal (Eduart), Gallard, Pirozzini, Piera y Tosseti y Pallardó. Presidí la festa, la agraciada senyoreta María Escutó.

Han arribat ja los excursionistas que surtiren fa alguns dias, de Barcelona cap á Luz y Gavarnie, pera concorre á la gran reunió dels alpinistas francesos y á la que estaban convidats com á representants de la nostra terra. Los hi doném la benvinguda, mentres prometém á nostres lectors donarlos compte de tan interessán excursió per medi del il·lustrat expedicionari á qui ho encomenarem.

En lo certámen d' Igualada, celebrat ab gran concurrencia, han surtit premiats per sas poesias la senyora Camelia Cociña de Llanós, y los senyors Franquesa, Ubach y Masriera, y per sos traballs en prosa, los senyors Solá (Agustí) Serra y Morera.

Ha reaparegut lo *Diari Catalá*, contenint lo número ab que ha tornat á la llum pública; un article del distingidíssim publicista don Francisco Pi y Margall.

Lo saludém y li desitjém bona sort.

Agrahim moltíssim las frases de franca cortesia ab que 'ns saluda desde Nova York l' il·lustrada revista catalana *La Lluanera*. Contentíssims estém de mereixe los bons afectes de tan distingida publicació que desde el cor de l' América impulsa ab tanta valentia nostre gloriós renaixement. Catalunya ha de estar joyosa de tenir tan bons fills, que li portan sa llengua y li escampan sa gloria per tant llunyas terras y nosaltres saludém una vegada més ab entussiasme als digníssims directors de *La Lluanera*.

Lo *Colegi Galavotti y Academia facultativa* baix lo protectorat de Sant Tomás de Villanueva, ha publicat un prospecte per lo próxim curs. Estará baix la direcció de Don Andreu Millá, Pbre. y del Advocat y Bachiller en Filosofia y Lletres don Francisco de Paula Galtell; s' hi ensenyará la 1.^a y 2.^a ensenyansa y preparació per las carreras especials.

SECCIÓ DE BELLAS ARTS

Com anunciarem á nostres lectors en la passada revista, durant la senmana anterior se ha trobat exposat en lo *Establiment-Parés* un altre quadre del senyor Tamburini.

L' autor del *Decret del rey*, tela de la que 'ns ocuparem ab l' elogi merescut, acaba de demostrar una vegada més las grans qualitats que l' adornan ab lo quadre últimament exposat, qual assumpto es lo passatge del *Quijote* en que l' heroe de la Manxa está component lo famós bálsam curador de tota mena de mals y feridas.

L' execussió que ha capigut á la citada obra, es per nosaltres notable. Un colorit gust, franch, vigorós y simpátich va tancat en un dibuix correctíssim. L' expressió de las testas dels tres personatjes que hi figuren (Quixot, Sancho y l' hostalera) está molt ben trobada. Los accessoris tenen tots qualitats y están pintats ab deservoltura y justesa de tons.

La principal figura, com ja 's pot suposar, es la del

caballer Manxego, qui ab sa camisa arrebossada fins als ronyons y deixant tota la esquena descuberta, está assentat arretglant lo citat bálсам, ficant ingredients en una cassola que sosté ab sa má esquerra.

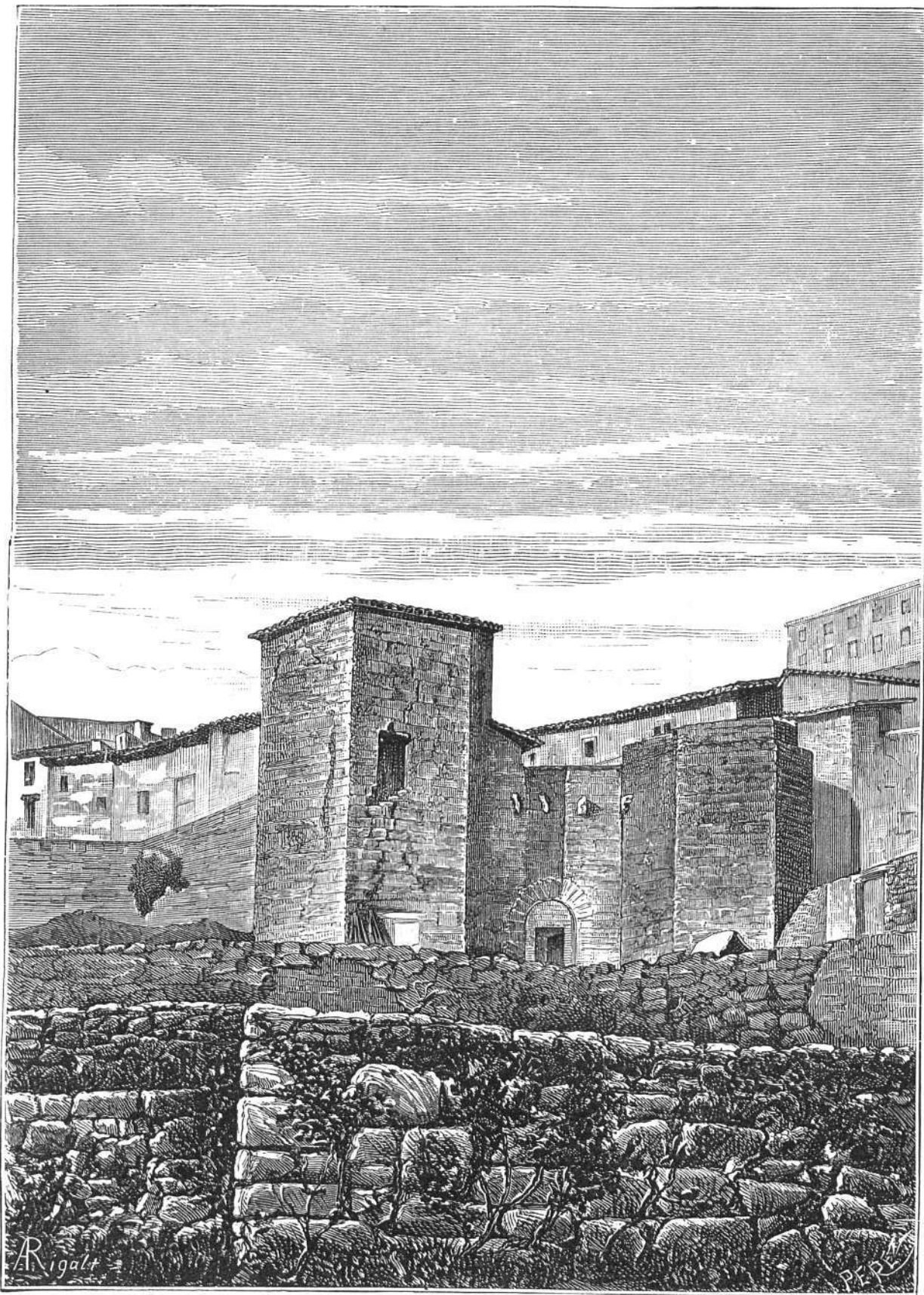
L' estudi del desnús á nostre entendre molt superior á lo demás, puig la roba com per exemple la camisa, fa l' efecte de massa groixuda, venint á semblar més aviat fieltro que no roba enterca de cotó.

La caracterisació dels tres personatges, es una de las cosas que demostren més be que tot, lo molt que val lo jove pintor puig verdaderament son los tipos que 'ns forjém en la imaginació al llegir la obra del immortal Cervantes.

Molt bona impressió causa lo conjunt, tant per lo grupo, de las tres figuras com per la manera de fer, que es veu plena de seguretat en la aplicació del color.

Nostra més completa enhorabona al senyor Tamburini, qui ha vingut en nostra capital á rompre la monotonia de tot lo exposat fins are, fentnos veurer obras de verdader alé y sobre tot de composició y assumpto de lo que tant faltats han estat fins are nostres artistes.

Rébilas també lo Sr. Tresserra, protector del jove artista, qui 'ns ha fet coneixe son verdader talent del que ab lo temps pot enorgullirsen Catalunya, si segueix avansant per lo camí que ha emprés com es de suposar.



DIBUIX DE RIGALT

ANTIGAS MURALLAS DE CARDOJA

GRAVAT PER PEREZ

En la botiga que en lo Passatge del Crèdit te establerta lo senyor Vidal havém tingut ocasió de veurerhi una gran porció d' objectes artístichs, la major part provecents del Japon, y d' entre los que sobresurten un hermos Palaquin y un Crespó de Xina.

Las duas cosas son de una riqueza extremada. Lo primer está adornat ab labrats de metall, incrustacions y dibuixos artístichs, y lo segon ab sos ramatjes de vivíssims colors y aucells de virolats plomatjes, tots ells posats ab simetria y sobre un fondo blanch.

També ha estat exposat en los aparadors del citat establiment, un quadro degut al pinzell del senyor Miralles, qui com es sabut, pinta ab elegancia assumptos trivials, mes distingits. Representa lo de que tenim ocasió de parlar, á una senyora assentada en una cadira. La posa es natural, lo colorit simpátich y lo dibuix correcte. Serveix de fondo lo cel pur y clá y la mar, puig lo lloch es una de las platjes ahont están situats los establiments de banys

Per més que nos fem pesats, dirém altra volta que no es la missió del artista lo representar estudis més ó menos ben fets, sinó obras de més vol, y aixó es més censurable en un pintor com lo senyor Miralles, que tantas y tantas provas ha donat de manejar ab soltura lo pinzell, de sentir lo color y de dibuixar correctissimament.

ARTHUR GALLARD.

FÁBRICA DE PORCELLANA

Situada en Hostafranchs

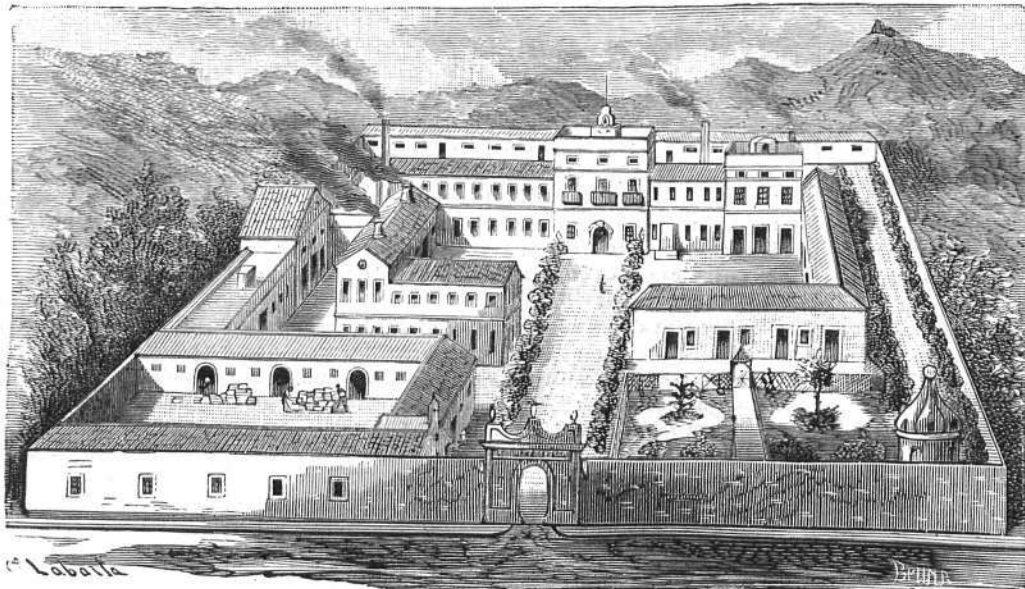
Carretera de la Bordeta, 147
enfrent del Angel

Visitable los dimars y dijous

Especialitat en serveys de taula
tocador y café
en blanch y en colors

Se decora la porcellana á gust
del comprador

Dipòsit en Barcelona
Escudillers, 23 y 25



FLORENSA GERMANS

Escudillers, 23 y 25
BARCELONA

Premi al Mérit
en la Exposició Aragonesa de 1868
y en la
General Catalana de 1871

Articles pera la farmacia
líneas telegráficas
é industria en general

Se fixan inicials
noms, escuts, coronas
armas, &

Fábrica en Hostafranchs
Carretera Bordeta, 147